

MARIJAN KRAŠ, DONATOR MUZEJA PLANINARSTVA I GRADSKJE KNJIŽNICE I ČITAONICE „GUSTAV KRKLEC” U IVANCU

ANA ŠKRILJEVEČKI □ Muzej planinarstva, Ivanec

MARINA GRUDENIĆ □ Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”, Ivanec

IM 55, 2024.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME

FOTO: Branko Težak

sl.1. Muzej planinarstva u Ivancu.
Fotografirao Branko Težak

sl.2. Muzej planinarstva u Ivancu,
Suvenirnica

sl.3. Marijan Kraš bio je viši knjižničar,
intelektualac i kulturni djelatnik, pisac i
dugogodišnji ravnatelj Gradske knjižnice
Varaždin

Uvod. Profesor, knjižničar i kulturni djelatnik Marijan Kraš, rodom Ivančanin, ostavio je neizbrisiv trag u povijesti grada Ivanca. Svoj je život posvetio knjižničarstvu, pisanoj riječi i očuvanju baštine, a posebno je bio vezan za rodni kraj. Njegov rad ima iznimnu važnost za dvije kulturne ustanove grada Ivanca, za Muzej planinarstva i za Gradsku knjižnicu i čitaonicu „Gustav Krklec”.

Značaj Marijana Kraša za ivanečki muzej i knjižnicu bit će pobliže opisan u radu. Prvi dio rada sastoji se od kratke biografije Marijana Kraša te prezentacije njegove ostavštine koja se čuva u Muzeju planinarstva. U drugom će dijelu rada biti predstavljeno djelovanje Knjižnice te građa u knjižničnim zbirkama.

Biografija Marijana Kraša

Marijan Kraš rođen je 30. travnja 1940. u Kraševcu, pokraj Ivanca, a preminuo je 11. srpnja 2023. u Varaždinu. Bio je viši knjižničar, intelektualac i kulturni

djelatnik, pisac i dugogodišnji ravnatelj Gradske knjižnice Varaždin.¹ Školovanje je započeo u Ivancu, gdje je završio osnovnu školu, a školovanje je nastavio u varaždinskoj gimnaziji. Studirao je na Pedagoškoj akademiji u Čakovcu i na Pedagoškom fakultetu u Osijeku, gdje je diplomirao bibliotekarstvo te hrvatski jezik i književnost.² Profesionalni put započeo je u rodnom Ivancu, radeći u Općini i u Narodnoj knjižnici. U Ivancu je poznat kao prvi stručni knjižničar koji je postavio temelje razvoju knjižničarstva u Ivancu.³ U kratkom mandatu voditelja Knjižnice osigurao je osnovne uvjete za njezin rad, stabilizirao financiranje i nabavu građe te kontinuirano radio na razvoju i jačanju čitalačkih navika Ivančana. U varaždinskoj knjižnici obnašao je dužnost ravnatelja u dva mandata: od 1978. do 1983. te od 1992. do 2008. Marijan Kraš predano se zalagao za razvoj knjižničarske struke i stručno usavršavanje knjižničara. Kao predsjednik Društva bibliotekara Zajednice općina Varaždin inicirao je 23. skupštinu Hrvatskoga bibliotekarskog društva u

1 Andreja Toljan i Željka Čuč, „In memoriam Marijan Kraš”, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, br. 66 (2023): 233, URL: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/1151/889> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

2 Isto.

3 Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”, „Novosti. In memoriam – prof. Marijan Kraš”, URL: <http://knjiznice.nsk.hr/ivanec/page/5/> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

sl.4. Razglednica *Pozdrav iz Ivanca*, 1917., Muzej planinarstva, MP 3

sl.5. Fotografska izložba u Ivancu, 20. stoljeće, Muzej planinarstva, MP 38/1-2

Varaždinu, kojoj je prisustvovalo 200 predstavnika iz svih knjižnica Hrvatske.⁴ Radio je i u SIŽ-u kulture Općine Varaždin te je u sklopu tog svog rada znatno pridonio sadržaju i promociji *Varaždinskih baroknih večeri*. Marijan Kraš autor je mnogobrojnih radova u zbornicima, novinama, časopisima, godišnjacima i monografijama. Posebno se zalagao za očuvanje književne i kulturne baštine zavičajnog pjesnika Gustava Krkleca i Zvonka Milkovića, odvjetnika i pisca Brune Županića Steinera te glazbenog pedagoga Marijana Zuberu.⁵ U svom je radu poticao razvoj Zavičajne zbirke *Varasdinensie* i digitalizaciju knjižnične građe, kao i osuvremenjivanje poslovanja Knjižnice.

Marijan Kraš dobitnik je brojnih priznanja i nagrada. Godine 2000. promoviran je u zvanje višeg knjižničara. Hrvatsko knjižničarsko društvo dodijelilo mu je 2004. godine *Kukuljevićevu povelju*, najveće priznanje u knjižničarskoj profesiji. Odlikovan je Redom hrvatskog pletera i Spomenicom domovinske zahvalnosti, a 2016. godine dobio je i Nagradu za životno djelo Grada Ivanca. Nakon umirovljenja nastavlja pisati i stvarati, posvetivši se bibliografiji Ivanca i Ivančana.⁶

O Muzeju planinarstva

Muzej planinarstva u Ivancu, službeno osnovan 2014. godine, promiče planinarstvo kao način života u čijem je središtu planina Ivanščica kao veza između tamošnjeg čovjeka i prirode. Misija Muzeja ostvaruje se u istraživanju, čuvanju i prezentaciji kulturno-povijesne baštine ivanečkog kraja te suvremenih umjetničkih težnji.

Ustanova je smještena u zgradi u kojoj se nalazila prva ivanečka pučka škola. Pri njezinoj obnovi i revitalizaciji nastojali su se sačuvati osnovni elementi izvornoga arhitektonskog oblikovanja školske zgrade. Muzej posvećen planinarstvu i duboko povezanosti Ivančana sa svojom gorom Ivanščicom, svečano je otvoren 24. veljače 2017. Iste je godine muzejska zgrada zbog svoje iznimne vrijednosti i povijesnog značenja za razvoj školstva u Ivancu prepoznata i zaštićena kao lokalno kulturno dobro.⁷

Sukladno Statutu, Muzej u sklopu svoje djelatnosti sustavno prikuplja, sređuje, čuva, stručno održava, restaurira, konzervira i trajno zaštićuje muzejsku građu, muzejsku dokumentaciju i muzejski prezentirane

baštinske lokalitete i nalazišta.⁸ Uz rad na stalnom postavu, čija je realizacija u tijeku, Muzej planinarstva neprestano održava izložbe i edukativne programe za posjetitelje te sudjeluje u lokalnim i nacionalnim manifestacijama, među kojima su *Advent u Planinarskom gradu*, *Noć muzeja*, Međunarodni dan muzeja i *Dani europske baštine*.

Proteklih je mjeseci u Muzeju planinarstva uvedeno više noviteta. U studenome 2023. zaposlena je kustosica i Muzej je dobio uredovno radno vrijeme. Tijekom *Noći muzeja* omogućen je razgled novog dijela muzejske zgrade. Travanj 2024. obilježilo je svečano otvorenje muzejske suvenirnice, koja čini nov i primamljiv dio sadržaja Muzeja planinarstva. Smještena je u prizemlju muzejske zgrade, u dojmivom prostoru koji prožima tradicijska arhitektura nekadašnje „stare škole”. U ponudi suvenirnice su različiti proizvodi brendirani logom *Ivanec – Planinarski grad*. Muzej planinarstva također ima novu mrežnu stranicu kreiranu sukladno potrebama svojih posjetitelja i korisnika, a cilj joj je povećanje dostupnosti muzejskih sadržaja.⁹

Donacije Marijana Kraša u muzejskim zbirkama

Marijan Kraš osobito je bio vezan za Muzej planinarstva. Uz predano istraživanje ivanečke povijesti, pisanje stručnih radova i knjiga te skupljanje povijesne građe, zalagao se za osnivanje muzeja u Ivancu. U novootvorenome Muzeju planinarstva održao je nekoliko predavanja i izlaganja, a ubraja se među njegove najveće donatore. Kako bi sačuvao prikupljenu građu za buduće naraštaje, Marijan Kraš darovao je Muzeju velik broj predmeta koji svojim obilježjima odgovaraju misiji i cilju djelovanja te ustanove. Štoviše, njegova donirana građa bila je ključna za oblikovanje muzejskih zbirki jer je pri njihovu ustroju ustanovljeno da znatna količina predmeta potječe upravo od Marijana Kraša.

Muzej trenutačno ima četiri muzejske zbirke: Zbirku planinarstva, Povijesnu zbirku, Etnografsku zbirku i Zbirku fotografija Petra Jagetića.¹⁰

Zbirka planinarstva obuhvaća predmete koji se odnose na tradiciju planinarenja u ivanečkom kraju, na prošlost i sadašnjost planinarstva, grada Ivanca i okolice, ali i šireg područja, te na planinu Ivanščicu. Povijesna zbirka sastoji se od predmeta ponajprije

4 Toljan, Čec, „IN MEMORIAM Marijan Kraš”, 234.

5 Isto, 235.

6 Isto, 236.

7 Ana Škriljevečki, *Od stare škole do suvremenog muzeja*, katalog izložbe (Ivanec: Grad Ivanec, 2020), 1-2.

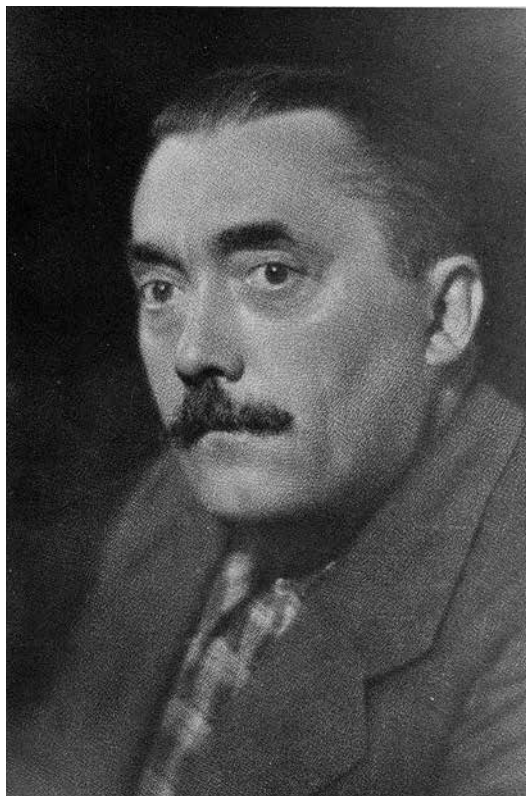
8 Muzej planinarstva, „Dokumenti. Statut Muzeja planinarstva”, URL: <https://www.muzej-planinarstva.hr/dokumenti/statut> (pristupljeno 10. lipnja 2024.).

9 „Muzej planinarstva”, URL: <https://www.muzej-planinarstva.hr/> (pristupljeno 10. lipnja 2024.).

10 Muzej planinarstva, „Dokumenti. Unutarnje ustrojstvo: Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Muzeja planinarstva”, URL: <https://www.muzej-planinarstva.hr/dokumenti/unutarnje-ustrojstvo> (pristupljeno 12. lipnja 2024.).

sl.6. Portret Pavice Hrazdine, oko 1930., Muzej planinarstva, MP 1

sl.7. Portret Otokara Hrazdine, prva polovica 20. stoljeća, Muzej planinarstva, MP 16

vezanih za povijest grada Ivanca i ivanečkog kraja. U Etnografskoj zbirci čuvaju se etnografski predmeti vezani za Ivanec i ivanečki kraj, a u Zbirci fotografija Petra Jagetića objedinjene su fotografije ivanečkog doajena fotografije i velikana hrvatske fotografije Petra Jagetića. Inventarizacija muzejske građe provodi se u relacijskoj bazi podataka M++ tvrtke Link2. Do 8. svibnja 2024. inventarizirano je ukupno 980 predmeta s 912 zapisa, a prema zbirkama to izgleda ovako: Zbirka planinarstva 573, Povijesna zbirka 338 i Etnografska zbirka 69 predmeta.¹¹ Građa za Muzej dosad je prikupljena donacijama i otkupom. Sva skupljena građa smještena je u novouređenu muzejsku čuvaonicu, čime su zadovoljeni uvjeti za njezino sigurno čuvanje i pohranu.

Pretraživanje inventarizirane građe u programu M++ prema odrednici *donator Marijan Kraš* daje ukupno 205 predmeta u 162 zapisa, od kojih je većina katalogizirana u Povijesnu zbirku. Muzejsku građu u Povijesnoj zbirci, koju je Muzeju ustupio Marijan Kraš, čine razglednice, fotografije, pisma, omotnice, dopisnice, dokumentacija, časopisi, rukopis te fotografska oprema i videooprema. Među navedenom građom osobito se ističe velik broj razglednica s vedutama Ivanca i okolice koje su nastale tijekom 20. stoljeća. Na razglednicama se može vidjeti nekadašnji izgled grada i njegovih najvažnijih povijesnih građevina poput Staroga grada Ivanca i župne crkve svete Marije Magdalene.

Posebice su važni predmeti vezani za djelovanje znamenitih Ivančana poput portretnih fotografija liječnika Mavra Spillera i Adalberta Georgijevića (Spillera), fotografije hrvatskoga glazbenog pedagoga i

muzikologa Ladislava Šabana, sveučilišnog profesora Franje Sankovića i mons. Ćirila Kosa, đakovačkoga i srijemskog biskupa. Veliku vrijednost ima i rukopis Ladislava Šabana, čija je obitelj bila među posljednjim posjednicima Staroga grada Ivanca, naslovljen *Povijest ivanečkog grada (II)*, koji je objavljen u *Ivanečkom kalendaru* 1986. godine.¹² Znatan dio građe čine pisma upućena Marijanu Krašu. Ističe se korespondencija između M. Kraša i članova obitelji Georgijević na temelju koje je Kraš prikupljao podatke za bibliografiju Ivanca i životopise zaslužnih Ivančana.¹³ Osobito značenje imaju fotografije koje dokumentiraju važne događaje u Ivancu, primjerice izložbu umjetničke fotografije održanu 1932. godine. Organizator izložbe bila je fotosekcija HPD-a „Ivančica“, a najveće zasluge za njezinu realizaciju imao je osnivač i pročelnik fotosekcije umjetnički fotograf Otokar Hrazdina.¹⁴

U Povijesnoj zbirci čuva se nekoliko brojeva *Ivanečkog kalendara* (godišta 1974., 1976., 1977. i 1994.). Časopis *Ivanečki kalendar* izlazio je od 1974. do 1994. godine i ukupno je objavljeno devet godišta.¹⁵ Glavni i odgovorni urednik svih godišta bio je Eduard Kušen, a Marijan Kraš bio je suurednik prvih triju i posljednjih dvaju godišta.¹⁶ U časopisu su obrađivane ove teme: suvremeno trgovanje u Ivancu, Stari grad Ivanec, jubileji HPD-a „Ivančica“, ivanečka fotokronika, lončarstvo, rudarstvo, domaće jelo, *melini* i dr. Nastao je iz želje urednika da se Ivančanima i široj javnosti omoguću uvid u ivanečku povijest te je zbog opsega, raznovrsnosti tema i načina na koji su obrađene časopis prozvan „ivanečkom enciklopedijom u nastavcima“.¹⁷

11 Muzej planinarstva, M++, Statistika upisa dana 8. svibnja 2024.

12 Ladislav Šaban, „Povijest ivanečkog grada (II)“, *Ivanečki kalendar* 1986. (Ivanec: Novinsko izdavačko i štamparsko poduzeće Varaždin, 1986), 91-97.

13 Kratke biografije znamenitih Ivančana, među kojima je i biografija Adalberta Georgijevića, objavljene su u poglavlju „Znameniti Ivančani“, u: Marijan Kraš, *Ivanec: prilozi povijesti Ivanca do 1940. godine: Ivancu za šest stotu obljetnicu povodom prvoga pisano-ga spomena Ivanca: 1396. – 1996.* (Varaždin: Zlati ajngel, 1996), 117-119.

14 Marijan Kraš, *Pavica i Otokar Hrazdina: život i umjetničko stvaranje zaboravljenih Ivančana uz 70. obljetnicu fotografske izložbe u Ivancu: 1932. – 2002.* (Varaždin: Mini-print-logo, 2002), 12, 52.

15 Svi su brojevi *Ivanečkog kalendara* digitalizirani i dostupni u digitalnom katalogu Gradske knjižnice i čitaonice „Gustav Krklec“, Ivanec, „Digitalni katalog“, URL: <http://knjiznice.nsk.hr/ivanec/katalog/> (pristupljeno 20. lipnja 2024.).

16 Eduard Kušen, „Mirko Malez u *Ivanečkim kalendarima*“, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, br. 22 (2011): 169, URL: <https://hrcaak.srce.hr/70943> (pristupljeno 17. lipnja 2024.).

17 Isto.

sl.8. Razglednica *Stogodišnjica našeg planinarstva*, Samobor, 23. studenog 1974., Muzej planinarstva, MP 9

Zbirka planinarstva obuhvaća velik dio građe što ju je Muzeju darovao Marijan Kraš, a među njom su fotografije, razglednice, knjige, dokumentacija o radu i programima HPD-a „Ivančica“, drugih planinarskih društava i Hrvatskoga planinarskog saveza, planinarska oprema, omotnice, pisma, memorabilije planinara, bilješke i časopisi. U Zbirci se nalaze fotografije znamenitih Ivančana iz planinarske povijesti Ivanca, među kojima su portreti planinarke, poduzetnice, spisateljice, amaterske glumice i fotografkinje Pavice Hrazdire (1895. – 1975.) i njezina supruga Otokara Hrazdire (1898. – 1944.), obnovitelja društvenoga i kulturnog života Ivanca između dva rata.

Među dokumentacijom vezanom za planinarska društva čuva se i program rada HPD-a „Ivančica“ za 1957., razne tiskovine, deplijani, letci i brošure, planinarska karta i dr. Vrijedni su primjerci časopisa *Hrvatski planinar* iz 1928., 1929. i 1930. godine. Časopis *Hrvatski planinar*, službeno glasilo Hrvatskoga planinarskog saveza, izlazi od 1898. godine te pripada najstarijim hrvatskim časopisima. U njemu se objavljuju dokumentarni, putopisni i književni prilozi, uz opise planinarskih događanja i aktivnosti te stručne članke.¹⁸ U darovanoj muzejskoj građi M. Kraša osobito su korisne fotografije koje prikazuju planinarsku infrastrukturu poput željezne piramide na Ivanščici, podignute 1929. godine.

U kontekstu 150. obljetnice hrvatskog planinarstva, koja se obilježava 2024. godine, zanimljiv je predmet razglednica izdana u povodu 100. obljetnice planinarstva (1874. – 1974.). Na prednjoj strani

razglednice nalaze se portreti značajnih osoba iz povijesti planinarstva: Budislava Budisavljevića, dr. Djure Pilara, dr. Johannes Frischaua, dr. Josipa Schlossera Klekovskog i Ljudevita Vukotinovića. Navedene su osobe imale ključnu ulogu u osnivanju Hrvatskoga planinarskog društva (danas Hrvatski planinarski savez).¹⁹ Razglednica je tiskana 23. studenoga 1974. u Samoboru.

Donacije Marijana Kraša u Etnografskoj zbirci obuhvaćaju nekoliko fotografija. Fotografija keramičkih (glinenih) posuda govori o značenju lončarstva u ivanečkom kraju (MP 70), a fotografija kamene slamnate kuće zorno svjedoči o nekadašnjem načinu stanovanja (MP 80). Poznati su autori većine doniranih fotografija. Najveći je broj snimio ivanečki planinar, novinar i fotograf Cvjetko Šošarić. Motivi na njegovim radovima dočaravaju unutrašnjost etnokuće, starinsko posuđe i alat te vanjski izgled starih seoskih kuća. Dojmljiva je fotografija ivanečkog pravника, pisca i fotografa Brune Županića Steinera iz prve polovice 20. stoljeća. Na stražnjoj strani crno-bijele fotografije naslova *Seoski motiv* piše: „Zagorske drvene hiže pokrivene slamnatim krovom, romantika siromaštva i skromnosti.“

O Gradskoj knjižnici Ivanec

Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec“ osnovana je 1947. godine i od tada kontinuirano djeluje sve do danas. Nalazi se u Ulici akademika Ladislava Šabana već punih 40 godina. Nosi ime po jednome od

¹⁸ Svi su brojevi Hrvatskog planinara digitalizirani i dostupni na stranicama Hrvatskoga planinarskog saveza, „Hrvatski planinar: O časopisu“, URL: <https://www.hps.hr/hrvatski-planinar/o-casopisu/> (pristupljeno 17. lipnja 2024.).

¹⁹ Hrvatski planinarski savez, „145 godina od osnivačkog sastanka HPD-a“, URL: <https://www.hps.hr/vijesti/10534/145-godina-od-osnivačkog-sastanka-hpd-a/> (pristupljeno 18. lipnja 2024.).

sl.9. Fotografija *Seoski motiv*. Fotografirao Bruno Županić Steiner, prva polovica 20. stoljeća, Muzej planinarstva, MP 71.

sl.10. Razglednica s prikazom planinarske kuće na Ivanščici. Fotografirao Cvjetko Šošarić. Izdavač Planinarsko društvo „Ivančica“, Ivanec, druga polovica 20. stoljeća, Muzej planinarstva, MP 20/1-6.

sl.11. Željezna piramida na Ivanščici, fotografija, 20. stoljeće, Muzej planinarstva, MP 11

sl.12. Marijan Kraš u Narodnoj biblioteci Ivanec, Dom obrtnika, 1963., Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec“, Ivanec

najvažnijih hrvatskih književnika 20. stoljeća. Gradska knjižnica Ivanec djeluje kao narodna knjižnica čija je zadaća osigurati pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima pisanog stvaralaštva svim članovima lokalne zajednice kojoj je namijenjena. Knjižnica pruža usluge i osigurava građu na različitim medijima i virtualnim pristupom kako bi zadovoljila kulturne, obrazovne i informacijske potrebe korisnika i cjelokupne zajednice u kojoj djeluje. Knjižnica prikuplja tiskane materijale, ali i uvodi sve veći broj digitalnih medija. Istodobno radi na očuvanju tradicionalnih vrijednosti, ali i kulturne baštine svoga kraja.²⁰

Knjižnični fond Knjižnice sastoji se od analogne i digitalne građe i organiziran je u zbirke, aktualan je i kontinuirano se nabavljaju novi naslovi. Knjižnica ima opći fond knjiga koji danas raspolaže s više od 45 000 svezaka knjižne i neknjižne građe. Određena se građa zbog svoje vrijednosti i značenja smješta u nekoliko posebno formiranih zbirki, a to su: Zbirka audiovizualne građe, Referentna zbirka, Zbirka Brune Županića,

Zavičajna zbirka i zbirka digitalizirane građe naziva „Ivanečka zbirka“.

Zavičajna zbirka formirana je 2004. kao posebna zbirka knjižne i neknjižne građe koja čuva, obrađuje i daje na korištenje svu vrijednu i relevantnu građu vezanu za grad Ivanec i njegovu užu okolicu. Obuhvaća više od 600 svezaka knjižne i neknjižne građe, 20 registratora sitnog tiska, desetak albuma sa slikama, straničnicima i plakatima te časopisima i novinama. Od 2015. godine dio Zavičajne zbirke digitaliziran je i dostupan preko mrežne stranice Knjižnice pod nazivom „Ivanečka zbirka“.

Donacije Marijana Kraša u knjižničnim zbirkama

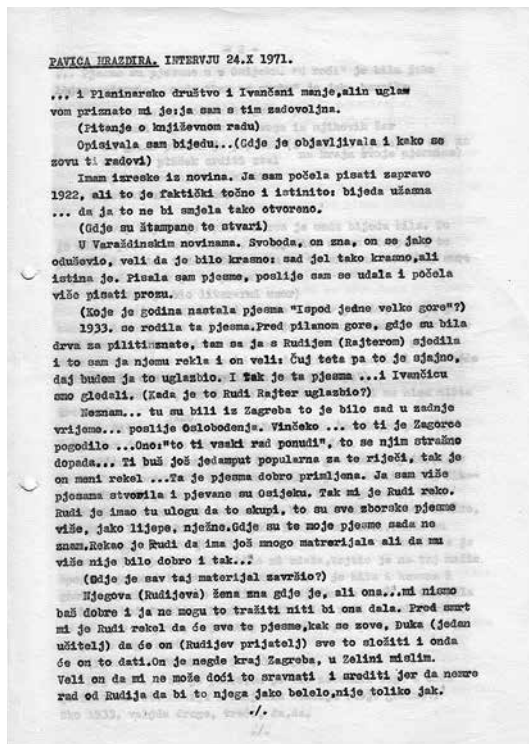
Marijan Kraš bio je prvi ivanečki knjižničar koji je i pokretač razvoja knjižnične djelatnosti u Ivancu. Iako veći dio svog životnog vijeka nije živio ni radio u Ivancu, strastveno je istraživao, skupljao i nabavljao građu vezanu za Ivanec i Knjižnicu. Stoga posebno treba

²⁰ Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec“, „Dokumenti. Strategija.“ URL: <http://knjiznice.nsk.hr/ivanec/dokumenti/> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

sl.13. Naslovnica knjige dr. Adalberta Georgijevića *Sedamdeset godina planinarstva u Ivanču*. Fotografirao Petar Jagetić, Ivanec, Samobor, 1968., Muzej planinarstva, MP 25.

sl.14. Intervju Marijana Kraša i Pavice Hrazdirc, transkript, 1971., Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec“, Ivanec

istaknuti njegov spisateljski rad i knjige koje su dio općeg fonda knjižnice, ali i Zavičajne zbirke. Marijan Kraš autor je monografije o Ivanču pod nazivom *Prilozi povijesti Ivanca do 1940: u čast 600-te obljetnice prvog spomena Ivanca*. Iako knjiga nije znanstveno djelo, Kraš je u sadržaj knjige uključio sve dotad poznate podatke o Ivanču, od povijesno važnih do onih iz obične svakodnevice. Priredio je i uredio niz publikacija: *Otokar i Pavica Hrazdira* (2002.), *Ivanščica, Ivonjščica, Ivanjčica* (2003.), *Lovčevi zapisi Hinka Blumscheina* (2004.) i *Ivanečki kalendar*.²¹ Knjige Marijana Kraša nezaobilazan su izvor pri istraživanju ili pisanoj obradi neke ivanečke teme. Nakon umirovljenja posvetio se pisanju *Ivanečke bibliografije* koja obuhvaća više od 3000 bibliografskih jedinica.²² Izvori za građu *Ivanečke bibliografije* su knjige, časopisi i tiskana građa o ivanečkom kraju i druge publikacije koje sadržavaju važnije teme s tog područja. Važan su izvor zapisa elektronički katalozi znanstvenih i narodnih knjižnica u Hrvatskoj, ali i papirnat katalozi nastali prije digitalne ere. Podatci o bibliografskim jedinicama bilježeni su u skladu s međunarodnim normama i praksom hrvatskih knjižnica.²³ Popisani na jednome mjestu, nezaobilazan su izvor informacija za svakog istraživača povijesti Ivanca.

Zajedno s Eduardom Kušenom i Cvjetkom Šošarićem, Marijan Kraš pokrenuo je *Ivanečke kalendare*. U devet izdanja *Kalendara* (od 1974. do 1994.) obrađene su najrelevantnije teme iz povijesnoga, kulturnoga, gospodarskoga, političkoga i inog života bivše općine Ivanec.²⁴ Riječ je o publikaciji koja je pouzdan svjedok svog vremena i koju je Marijan Kraš dugo godina uređivao. S obzirom na to da publikacija ima veliku

vrijednost, godine 2015., u suradnji s Gradskom knjižnicom Varaždin i tvrtkom Point d.o.o., pokrenut je i realiziran projekt digitalizacije te važne publikacije. Digitalizacijom *Kalendara* ustrojena je nova zbirka digitalizirane građe Knjižnice pod nazivom „Ivanečka zbirka“. Zbirku danas čine digitalizirani *Ivanečki kalendar*, zbornici *Drage domaće rieči* od 1990. do danas i mjesečnik *Galerija* iz 1933. i 1934. Proces digitalizacije i formiranja nove zbirke ima veliku važnost za očuvanje kulturne baštine, promociju lokalne povijesti i povećanje dostupnosti navedenih sadržaja, a potpora je istraživačkom radu. „Ivanečka zbirka“ dostupna je preko mrežne stranice Knjižnice. Na taj su način *Ivanečki kalendar* na novome mediju sačuvani za budućnost.²⁵

Zahvaljujući ostavštini Marijana Kraša, Zavičajna zbirka Knjižnice postala je bogatija za građu koju je prof. Kraš desetljećima skupljao i na temelju koje je pisao svoje knjige i radove, a sada su putem Knjižnice dostupni svima koji žele istraživati i dograđivati istraženu ili neistraženu povijest Ivanca. Ostavštinu čine knjige i katalozi izložaba, grafička građa, novinski članci, korespondencija, pozivnice, brošure, depijani, letci, brojni transkripti i kopije izvora, fotografije i karte.

Posebnu vrijednost za Knjižnicu ima dio ostavštine koji se odnosi na povijesni razvoj same Knjižnice. To su ponajprije *Izveštaji o radu iz 1964. i 1965.*, podatci o poznatim lokacijama Knjižnice s početka 20. stoljeća prema kazivanju Marijana Kraša,²⁶ Pravila ponašanja u Knjižnici iz 1965. te novinski članci iz 1919. i 1939. koji donose najranije informacije o postojanju čitaonica u Ivanču. Veći dio pisanih izvora odnosi se na korespondenciju Marijana Kraša sa znamenitim i eminentnim osobama iz kulturnoga i političkog života Ivanca. Također, u fondu se nalaze i vrijedni transkripti intervju a Marijana Kraša s istaknutom spisateljicom i autoricom poznate ivanečke himne *Poleg jedne velke gore* Pavicom Hrazdirom iz 1971. godine.

Zahvaljujući ostavštini prof. Kraša, Knjižnica je, u suradnji s Osnovnom školom Ivanec, pokrenula niz aktivnosti u sklopu projekta pod nazivom *Izvučeni iz zaborava – Znameniti Ivančani*. Cilj je tih aktivnosti edukacija i upoznavanje učenika s uglednim zavičajnicima putem istraživanja izvora, likovnog izražavanja i rada uz pomoć digitalnih alata. Učenici su istraživali samo imena koja je odabrao Marijan Kraš, uz dodatak njegova lika i djela. Pred malim istraživačima bio je zahtjevan i sveobuhvatan zadatak koji je podrazumijevao vješto balansiranje stečenim spoznajama i znanjem koje su željeli prenijeti budućim naraštajima. Rezultat tih istraživanja bio je nastanak antistresnih bojanke s ueničkim autorskim portretima znamenitih Ivančana i knjiga biografija znamenitih Ivančana uređena u digitalnom alatu Canvi, koja je obogaćena izvorima danas dostupnima upravo zahvaljujući ostavštini Marijana Kraša. Navedeni je primjer samo jedan u nizu pokazatelja vrijednosti skupljanja građe te pisanih izvora koje je Marijan Kraš darovao Knjižnici.

²¹ Andreja Toljan i Željani Čec, „IN MEMORIAM Marijan Kraš“, 235.

²² Isto.

²³ Marijan Kraš, *Ivanečka bibliografija: bibliografija knjiga i članaka u serijskim publikacijama*. Tehnički otisak mrežne publikacije, Varaždin, 2013.

²⁴ Grad Ivanec, „Ivanečki kalendar na novom mediju sačuvani za budućnost“, *Ivanečke novine* br. 81 (1. studenoga 2015.): 10, URL: <https://www.ivanec.hr/ivanecke-novine/2015/11> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

²⁵ Isto.

²⁶ Marina Grudenčić, *Povijesni razvoj knjižnice i čitaonice „Gustav Krklec“: diplomski rad*, Filozofski fakultet Zagreb, 2012.

Zaključak. Pregledom inventarizirane građe koju je Muzeju planinarstva ustupio Marijan Kraš ustanovljeno je da donacije čine dragocjeni dio baštine Ivanca i ivanečkoga kraja te da su svjedoci njegove bogate povijesti, tradicionalnog načina života i stvaranja identiteta planinarskoga grada. Bez njih bi fundus Muzeja bio znatno siromašniji, a građani Ivanca lišeni znanja o ključnim događajima iz svoje prošlosti i znamenitim osobama koje su je stvarale.

Darovani predmeti nude velike mogućnosti za razvoj muzejske djelatnosti, posebice izložbenih i edukativnih aktivnosti, koje su se povećale zapošljavanjem novih djelatnika u Muzeju. Te su donacije ujedno temelj za nastavak istraživanja ivanečke povijesti. Izložci su neprocjenjivi u pripremi tematskih izložaba jer smanjuju potrebu za posuđivanjem građe iz drugih ustanova. Nije zanemarivo da se s novootvorenom suvenirnicom otvaraju mogućnosti reprodukcije predmeta i kreiranja jedinstvenih suvenira poput unikatnih razglednica s ivanečkim motivima, planinarskih karata i opreme. Suvenirni će biti dostupni u fizičkome ili digitalnom formatu, što će omogućiti razvoj muzejske djelatnosti usklađene s vremenom i novim tehnologijama.

Za Gradsku knjižnicu i čitaonicu „Gustav Krklec” ostavština Marijana Kraša velik je doprinos izgradnji knjižničnih zbirki. Njegove knjige, članci i drugi pisani dokumenti, uključujući i digitaliziranu građu, čuvaju se s posebnom pažnjom. Njihovom inventarizacijom, opisom i smještajem u posebne zbirke Knjižnice sačuvati će se za buduće naraštaje i bit će dostupni svima koji ih žele proučavati. Ostavština Marijana Kraša neprocjenjivo je bogatstvo za Ivanec ne samo kao sjećanje na njegov rad i postignuća već i kao temelj za daljnji razvoj kulturnih i odgojno-obrazovnih inicijativa. Njegova predanost očuvanju lokalne povijesti nadahnjuje sadašnje i buduće naraštaje da nastave njegov rad te da i sami pridonesu očuvanju i promociji kulturne baštine Ivanca.

S obzirom na to da ivanečki Muzej i Knjižnica posjeduju sličnu građu, otvara se mogućnost buduće suradnje i novih projekata tih dviju ustanova, čime bi se očuvala i promovirala ostavština njihova donatora Marijana Kraša.

LITERATURA I IZVORI

1. Muzej planinarstva. M++. Statistika upisa dana 8. svibnja 2024.
2. Gruđenić, Marina. *Povijesni razvoj knjižnice i čitaonice „Gustav Krklec”: diplomski rad*. Zagreb: Filozofski fakultet, 2012.
3. Kraš, Marijan. *Ivanečka bibliografija: bibliografija knjiga i članaka u serijskim publikacijama: Ivanec, Ivančica, Bednja, Donja Voća, Klenovnik, Lepoglava, Maruševac, Radovan, Ravna Gora, Trakošćan*. Varaždin: vlastita naklada, 2013.
4. Kraš, Marijan. *Ivanec: prilozi povijesti Ivanca do 1940. godine: Ivanecu za šest stotu obljetnicu povodom prvoga pisanoga spomena Ivanca: 1396. – 1996*. Varaždin: Zlati ajngel, 1996.
5. Kraš, Marijan. *Pavica i Otokar Hrazdira: život i umjetničko stvaranje zaboravljenih Ivančana uz 70. obljetnicu fotografske izložbe u Ivancu: 1932. – 2002*. Varaždin: Mini-print-logo, 2002.

6. Kušen, Eduard. „Mirko Malez u *Ivanečkim kalendarima*”. *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, br. 22 (2011): 167–184. URL: <https://hrcak.srce.hr/70943> (pristupljeno 17. lipnja 2024.).

7. Šaban, Ladislav. „Povijest ivanečkog grada (II)”. *Ivanečki kalendar* 1986. Ivanec: Novinsko izdavačko i štamparsko poduzeće Varaždin, 1986, 91–97.

8. Škriljevečki, Ana. *Od stare škole do suvremenog muzeja*. Katalog izložbe. Ivanec: Grad Ivanec, 2020.

9. Toljan, Andreja i Željani Čec. „IN MEMORIAM Marijan Kraš”. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, br. 66 (2023): 233–236. URL: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/1151/889> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

10. Grad Ivanec. „Ivanečki kalendar na novom mediju sačuvani za budućnost”. *Ivanečke novine* br. 81 (1. studenoga 2015): 10. URL: <https://www.ivanec.hr/ivanecke-novine/2015/11> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

11. Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”, Ivanec. „Digitalni katalog”. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/ivanec/katalog/> (pristupljeno 20. lipnja 2024.).

12. Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”, Ivanec. „Dokumenti. Strategija”. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/ivanec/katalog/> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

13. Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”. „Novosti. In memoriam – prof. Marijan Kraš”. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/ivanec/page/5/> (pristupljeno 25. lipnja 2024.).

14. Hrvatski planinarski savez. „Hrvatski planinar: O časopisu”. URL: <https://www.hps.hr/hrvatski-planinar/o-casopisu/> (pristupljeno 17. lipnja 2024.).

15. Hrvatski planinarski savez. „145 godina od osnivačkog sastanka HPD-a”. URL: <https://www.hps.hr/vijesti/10534/145-godina-od-osnivačkog-sastanka-hpd-a/> (pristupljeno 18. lipnja 2024.).

16. Muzej planinarstva. URL: <https://www.muzej-planinarstva.hr/> (pristupljeno 10. lipnja 2024.).

17. Muzej planinarstva. „Dokumenti. Statut Muzeja planinarstva”. URL: <https://www.muzej-planinarstva.hr/dokumenti/statut> (pristupljeno 10. lipnja 2024.).

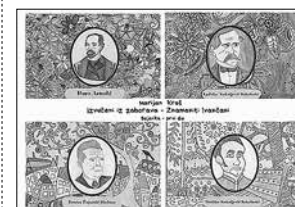
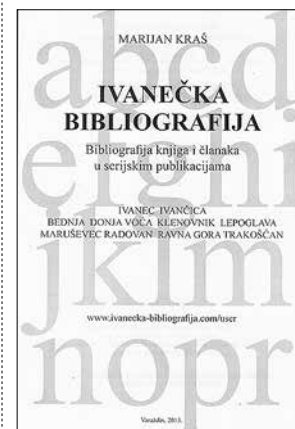
18. Muzej planinarstva. „Dokumenti. Unutarnje ustrojstvo: Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Muzeja planinarstva”. URL: <https://www.muzej-planinarstva.hr/dokumenti/unutarnje-ustrojstvo> (pristupljeno 24. lipnja 2024.).

Primljeno: 5. srpnja 2024.

MARIJAN KRAŠ, DONOR TO THE MOUNTAINEERING MUSEUM AND TO IVANEC PUBLIC LIBRARY

High school teacher and librarian who was much engaged in cultural matters, Marijan Kraš, whose family is from Ivanec, during his lifetime and in his will donated valuable artefacts to The Mountaineering Museum and to the Ivanec Public Library. A review of the inventoried material that he donated to the museum showed that the donations constitute a precious part of the Ivanec and Ivanec-region heritage and tell of its rich history, the creation of the identity of the city as a hiking centre and its way of life.

In addition, the written matter that for years he assiduously collected and donated to the town's library is a good source of information for future research scholars, pupils and anyone interested in the history of Ivanec. His books, articles, objects and other materials, including digitised material, kept in the Museum and the Library, where much care is devoted to them, are today accessible to the public, ensuring an enduring access to knowledge about the Ivanec region and its cultural heritage.

sl.15. Marijan Kraš: *Ivanečka bibliografija*, 2013., Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”, Ivanec

sl.16. *Ivanečki kalendar*, koji su 2015. digitalizirani u sklopu projekta digitalizacije, Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”, Ivanec

sl.17. Antistresna bojanka *Marijan Kraš: Izvučeni iz zaborava – Znameniti Ivančani*, prvi dio, 2024., Gradska knjižnica i čitaonica „Gustav Krklec”, Ivanec